

Kỹ thuật trồng và bón phân cho cây hẹ

Hẹ là một loại rau ăn lá phổ biến, được nông dân trồng nhiều vì vốn đầu tư thấp nhưng hiệu quả kinh tế cao hơn các loại rau ăn lá khác. Cây hẹ được dùng làm gia vị trong các bữa ăn hàng ngày. Lá hẹ có thể dùng thay thế lá hành, thường để muối chua với giá đậu, ăn sống...

1. Đặc tính nổi bật

Hẹ là cây thân thảo, cây giống một loại cỏ, thường có chiều cao khoảng 20-50 cm tùy đất và mùa vụ. Cây hẹ có mùi đặc biệt, giò hẹ nhỏ hơn giò hành, dài, mọc thành túm và có rất nhiều rễ con.

Lá hình đẹp, dài, bản lá hẹp, nhưng dày. Cây hẹ thường có 4-5 lá, dài 10-30 cm, rộng 1,5-10 mm, đầu lá nhọn. Hoa hẹ mọc trên 1 cọng hoa kéo dài hơn. Các hoa tụ lại thành hình xim nhưng co ngắn lại thành một tán giả. Cọng hoa có hình gần giống 3 cạnh. Hoa màu trắng, cuống hoa dài trên 10 mm. Trái hẹ khi khô dài 4-5 mm có đường kính trái khoảng 3-4 mm. Hạt nhỏ, màu đen, cây hẹ thường ra hoa vào tháng 6-8, cho trái từ tháng 8-10.

Cây hẹ cũng thuộc họ hành tỏi (Liliaceae), có các đặc tính sinh học giống như hành và tỏi. Ưa nhiệt độ mát (20-25°C), ánh sáng mạnh. Bộ rễ ăn nông, khả năng chịu hạn và chịu úng kém. Bộ phận sử dụng gồm cả củ, lá và hoa.

2. Giống

Đặc tính của cây hẹ là hay bị chết nhất là trong giai đoạn mới trồng. Để hạn chế hiện tượng này, trước khi trồng cần cắt bớt rễ của cây giống. Làm như vậy thì khả năng tái sinh của rễ sẽ tốt hơn và cây sẽ tạo chồi nhánh nhanh, khỏe giúp hạn chế hiện tượng chết nhất.

Hẹ có thể trồng bằng thân (củ hành) hoặc bằng hạt, tuy nhiên đa số là sử dụng giống địa phương và trồng bằng thân.

– Giống lá lớn: là giống được trồng nhiều với diện tích lớn vì năng suất cao nhưng phẩm chất kém.

– Giống lá nhỏ: chất lượng cao nhưng năng suất thấp, diện tích trồng ít.

3. Kỹ thuật canh tác

* **Thời vụ:** cây hẹ trồng được quanh năm, tuy vậy thường được trồng nhiều vào tháng 10-11 để thu hoạch vào dịp tết âm lịch.

* **Đất trồng:**

– Chọn đất: đất tơi xốp, thoáng khí, màu mỡ, tốt nhất là đất thịt, thịt pha cát, đất phải chủ động được hệ thống tưới và tiêu nước tốt. Sau khi trồng được 10-12 tháng phá bỏ gốc, thay đổi đất bằng cách lấy đất tầng sâu đưa lên tầng trên.

– Làm đất: đất sau khi cày xới, lượm sạch cỏ, xử lý vôi 50-100 kg/1.000 m², đất được phơi khô 15-20 ngày, để cây sinh trưởng tốt và hạn chế sâu bệnh.

– Lên liếp: cao 0,2-0,3 m, ngang 0,8-1 m, rãnh sâu 20-30 cm, nhằm hạn chế úng và thoát nước tốt trong mùa mưa.

*** Cách trồng:**

Trồng bằng thân: hệ được tách ra từng tép, trồng mỗi bụi từ 3-4 tép, khoảng cách 15 x 15 cm, lấy tay ấn mạnh đất cho chặt, sau đó phủ liếp bằng rơm rạ mục mỏng, tưới nước đủ ẩm.

Trồng bằng hạt: phương pháp này áp dụng khi có hạt giống, đất cũng được lên liếp như trường hợp trồng bằng củ nhưng đất mặt cần tơi mịn hơn. Có thể gieo vãi đều trên mặt liếp hoặc rải theo hàng như trồng bằng thân, gieo xong trộn nhẹ với lớp đất mặt. Để bảo đảm nảy mầm đều, hạt hệ ngâm vào nước ấm 35-37°C trong 4-6 giờ, sau đó trộn với tro bếp, vò hạt giống cho tơi rồi gieo. Tưới nước đủ ẩm để hạt hệ mọc đều.

Ghi chú: Sau khi hệ lên được 7-10 ngày cần tưới thêm urea 3-5 kg/1.000 m² đất, đến khi hệ được 10-15 cm nhỏ cả đất, cây ra liếp khác. Hệ dễ sống, dễ nảy chồi, nên khi trồng thân, hệ mọc tốt, ta vẫn tỉa trồng ra liếp khác như hệ gieo bằng hạt.

*** Phân bón:** Cho 1.000 m²

– Lượng phân: phân hữu cơ sinh học Hiếu Giang Better HG 01: 1000 kg, phân Better NPK 16-12-8-11+TE: 100 kg

– Cách bón:

+ Bón lót: toàn bộ phân hữu cơ sinh học Hiếu Giang Better HG 01 và 50kg Better NPK 16-12-8-11+TE

+ Bón thúc:

Lần 1: 7-10 ngày sau khi trồng 25 kg Better NPK 16-12-8-11+TE

Lần 2: 15-20 ngày sau trồng 25 kg Better NPK 16-12-8+11 TE

*** Chăm sóc**

Hệ được trồng hoặc gieo dày nên rất có khả năng cạnh tranh với cỏ dại. Vì vậy việc làm cỏ cho hệ không tốn công lắm. Mỗi lần tưới phân cho hệ kết hợp nhổ bỏ các cây cỏ mọc giữa liếp hoặc xung quanh liếp. Ta thường gặp các loại cỏ chất, cỏ gấu và các loại cỏ lá rộng nên cần nhổ tận gốc phơi cho chết hoặc đào hố lấp xuống đất.

Tưới nước mỗi ngày 3 lần, đến khi cây hệ đã bén rễ và phát triển tốt thì chỉ cần tưới mỗi ngày 2 lần, tránh tưới vào buổi trưa.

Công việc chăm sóc chính là bón phân, vun gốc, nhổ tỉa và trồng dặm. Hệ thường ít bị các loại sâu bệnh phá như những cây trồng khác. Vì vậy công tác phòng trừ sâu bệnh hại trên hệ cũng đơn giản. Trước mỗi lần tưới phân chỉ cần bón một ít tro bếp quanh gốc hệ, sau đó hòa phân tưới chỗ gần gốc, dùng cào nhỏ xới giữa hai hàng hệ, vun nhẹ vào gốc làm cho đất tơi xốp, hệ phát triển nhanh.

Ngoài ra, trồng hệ còn có thể áp dụng phủ liếp bằng màng phủ nông nghiệp để hạn chế côn trùng và bệnh gây hại, ngăn ngừa cỏ dại, điều hòa độ ẩm và giữ cấu trúc mặt đất, giữ phân bón, tăng nhiệt độ đất, hạn chế độ phèn, mặn.

Trồng hệ phủ liếp bằng rơm; Trồng hệ phủ liếp bằng màng phủ nông nghiệp

*** Phòng trừ sâu bệnh:**

– Sâu đục gân lá: làm cho lá có màu trắng, sọc, dùng thuốc Match 50ND, Success 25SC...

– Bệnh vàng lá: lá vàng từng chòm: giảm phân, giảm nước, rải tro bếp + vôi theo tỷ lệ 1:5

– Bệnh thối nhũn, tiêm lửa: nhổ bỏ cây bệnh

*** Thu hoạch:**

Do khả năng tái sinh của hệ rất dễ dàng nên ta cắt lá hệ, chừa lại 2 đến 3 cm trên mặt đất, đến chiều tưới nước đủ ẩm, hôm sau hệ mọc lá non lên, sau đó lại tưới phân để hệ mọc nhanh.

– Đợt 1: 55-60 ngày sau khi trồng

– Đợt 2: 30-35 ngày sau khi thu hoạch đợt 1

– Đợt 3, 4, 5, 6: cách nhau 30-35 ngày.

*** Để giống:**

Tùy theo tập quán trồng hệ bằng thân hay trồng hạt mà ta có các cách để giống khác nhau.

– Để giống bằng thân: luống hệ được nhổ tĩa cây để ăn hoặc bán, chừa lại cây khỏe mọc đều theo khoảng cách cây cách cây 12 đến 15 cm, sau đó bón thêm phân lân, tro bếp, bánh dầu, vun nhẹ gốc, tưới nước, chăm sóc để hệ có củ to, mập. Khi cần trồng hệ gấp có thể nhổ cây, vặt bớt lá đem trồng như đã nói ở trên. Hoặc chờ hệ có củ chắc, lá tàn bớt, nhổ cả cây buộc túm, treo trên dây, phơi trong bóng râm, sau phơi ngoài nắng, rồi đem bảo quản để trồng vụ sau. Cần kiểm tra củ thường xuyên vì hệ có thể bị thối củ trong quá trình bảo quản. Trường hợp phát hiện có thối củ, cần loại bỏ, đem hệ phơi ngoài nắng 5 đến 6 giờ lại đem vào bảo quản, chú ý không để thành đống to, nhiệt độ cao dễ thối.

– Để giống bằng hạt: cũng để cây hệ tốt trên liếp, chăm sóc cho hệ ra hoa, kết trái, thu trái về, chà lấy hạt (chỉ chà nhẹ bỏ bớt vỏ ngoài) phơi khô ở nhiệt độ 35-40°C, để nguội, cho vào chai lọ, đậy kín để gieo vụ sau. Trong thực tế nhu cầu trồng hệ chỉ có trên diện tích nhỏ, từ khi trồng đến lúc thu hoạch hạt chiếm nhiều thời gian nên phương pháp trồng bằng hạt ít được áp dụng vì nông dân cần giải phóng đất quay vòng vụ khác, cây khác.